

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 4 (1939)

Δελτίον ΧΑΕ 4 (1936-1938), Περίοδος Γ'



Η μονή Ταξιαρχών Αιγίου (Περίληψις του ιδίου)

Λίνος ΠΟΛΙΤΗΣ

doi: [10.12681/dchae.1416](https://doi.org/10.12681/dchae.1416)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΠΟΛΙΤΗΣ Λ. (2013). Η μονή Ταξιαρχών Αιγίου (Περίληψις του ιδίου). *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 4, 37-38. <https://doi.org/10.12681/dchae.1416>



ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Η μονή Ταξιαρχών Αιγίου (Περίληψις του ιδίου)

Λίνος ΠΟΛΙΤΗΣ

Δελτίον ΧΑΕ 4 (1936-1938), Περίοδος Γ' • Σελ. 37-38

ΑΘΗΝΑ 1939

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Ὑπὸ

ΛΙΝΟΥ Ν. ΠΟΛΙΤΗ.

Ἡ ΜΟΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ ΑΙΓΙΟΥ.

(Περίληψις τοῦ ἰδίου).

Συνδυασμὸς τῶν γραπτῶν πηγῶν πρὸς τ' ἀρχαιολογικὰ δεδομένα δύναται ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν ἱστορίαν τῆς μονῆς ἀνευ κενοῦ.

Τὴν μονὴν ἵδρυσεν ὁ ὄσιος Λεόντιος, περὶ τοῦ ὁποῖου ἔχομεν τρεῖς γραπτὰς πηγὰς, τὸν ἐν τῇ Ἀκολουθίᾳ βίου ('Υμνολόγιον¹ Λιψία 1764, Ἀθῆναι² 1835, Αἴγιον³ 1906), τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀπλοελληνικὴν (Νέον Λειμωνάριον, Βενετία¹ 1819, Ἀθῆναι² 1873) καὶ τὸ Ἐγκώμιον τὸ ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Γ. Σχολάριον (Σ. Λάμπρου, Παλαιολόγια καὶ Πελοποννησιακά, 2, 161—8).

Πληροφορούμεθα ἐκ τοῦ βίου κυρίως, ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ ὁσίου ἤκμαζεν ἐπὶ Ἀνδρονίκου (βεβαίως Γ'), ὅτι ὁ ὄσιος ἔζησεν 75 ἔτη καὶ ὅτι οἱ δεσπόται Θωμᾶς καὶ Δημήτριος Παλαιολόγοι προσέφεραν εἰς αὐτὸν δῶρα. Κατὰ ταῦτα ὁ ὄσιος ἐγεννήθη πρὸ τοῦ 1341 καὶ ἀπέθανε πρὸ τοῦ 1416· πρὸς τοῦτο δὲν συμφωνεῖ ἡ τρίτη μαρτυρία περὶ τῶν δεσποτῶν (συνάρχοντες 1448—1460), ἀλλὰ πιθανώτατα πρόκειται περὶ δώρων γενομένων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ὁσίου. [Ἐκ τῆς περαιτέρω μελέτης, τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησα μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν, προέκυψε, ὅτι τὸ Ἐγκώμιον ἀκολουθεῖ πιστῶς τὸν βίον, ἐγράφη ἄρα μετ' αὐτόν· ἐπειδὴ δὲ ὁ βίος, ἀναφέρων τοὺς δεσπότας Θωμᾶν καὶ Δημήτριον ἐγράφη πάντως μετὰ τὸ 1450, τὸ Ἐγκώμιον, τὸ ὁποῖον εἶναι γύμνασμα μαθητικόν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχη γραφῆ ὑπὸ τοῦ Γ. Σχολαρίου, ὠρίμου πλέον καὶ ἐν πλήρει δράσει κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἔρχεται νὰ ἐνισχύσῃ τὴν γνώμην τῶν νέων ἐκδοτῶν τῶν ἔργων τοῦ Σχολαρίου, οἱ ὁποῖοι διὰ τὸ διάφορον ὕφος ἀποκλείουν τὸ Ἐγκώμιον ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Σχολαρίου.]

Τὸ ὑπὸ τοῦ ὁσίου Λεοντίου ἵδρυθὲν μοναστήριον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΕ' αἰῶνος (ὡς προκύπτει ἐκ τῶν γραπτῶν πηγῶν) εἶναι τὸ ἡμί-

σειαν ὥραν μακρὰν τῆς σημερινῆς μονῆς κείμενον, κατεστραμμένον σήμερον «Παλιομονάστηρο». Ἡ ἀκριβὴς ἐξέτασις τῶν σωζομένων ἐπὶ μέρους ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν πείθει περὶ τῆς ιδρύσεως του ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Παλαιολόγων.

Πότε κατεστράφη ἡ παλαιότερα αὐτὴ μονὴ καὶ πότε ἐκτίσθη ἡ νεωτέρα προκύπτει ἐπίσης ἐκ τῶν πηγῶν. Ἡ παλαιότερα μονὴ δὲν κατεστράφη πάντως ἐπὶ τῶν Ὀρλωφικῶν, ὡς πιστεύουν τινές, ἀλλὰ προγενεστέρως, διότι τῷ 1745 ὁ ρῶσος μοναχὸς Barsky σχεδιάζει τὴν σημερινὴν μονὴν καὶ τὴν παλαιὰν ἤδη κατεστραμμένην. Τὴν ἀκριβῆ χρονολογίαν παρέχουν δύο σιγίλλια (ἐν ἀντιγράφῳ), ἀποκείμενα εἰς τὸ σκευοφυλάκιον τῆς μονῆς· ἐκεῖ γίνεται λόγος περὶ καταστροφῆς ἐκ τυχαίας πυρκαϊᾶς τῆς παλαιᾶς μονῆς καὶ ιδρύσεως τῆς νέας, ἣτις καὶ ἀνακηρύσσεται σταυροπηγιακὴ· τὰ γεγονότα αὐτὰ συμβαίνουν, κατὰ τὰ σιγίλλια, ἐπὶ «Κυρίλλου τοῦ παλαιοῦ», ὅστις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἄλλος εἰ μὴ ὁ Κύριλλος Α΄ Λούκαρις (1621—1638).

Πράγματι δὲ καὶ ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐξέτασις τῆς νέας μονῆς πείθει περὶ τῆς ιδρύσεως αὐτῆς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17' αἰῶνος (ἐπιμελῆς τοιχοδομία τοῦ καθολικοῦ, διαρρύθμισις τοῦ ἐσωτερικοῦ, πύργος εἰς τὴν ΝΔ γωνίαν).

Καταστροφὴν ὑπέστη ἡ μονὴ ἐπὶ τῶν Ὀρλωφικῶν, τὰ κτίρια ὅμως ἔμειναν μᾶλλον ἄθικτα, ὡς δεικνύει ἡ σύγκρισις πρὸς τὸ ἀκριβὲς σχέδιον τοῦ Barsky. Τῷ 1772 ἐγένετο ἡ δῆλωσις ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν, τῷ δὲ 1775 ἐπανῆλθον οἱ μοναχοὶ μετὰ τοῦ διασωθέντος ἡγουμένου Θεοφάνους Μαυρικιώτου.

Ἀπὸ τοῦ 1775 ἄρχεται ὁ παλαιότερος κῶδιξ τῆς μονῆς, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀρυόμεθα πλείστας πληροφορίας, καὶ σχετικὰς πρὸς τὴν μνημειακὴν ἱστορίαν τῆς μονῆς. Ὑπάρχει καὶ δεῦτερος κῶδιξ ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ 1834, ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν.